

УДК 364.63-027.553:343.8]:616.98-036.22COVID-19
DOI: 10.24144/2524-0609.2021.49.192-197

Скіпальська Галина Богданівна

виконавчий директор
Міжнародний благодійний фонд «Українська фундація громадського здоров'я»
м.Київ, Україна
Halyna.Skipalska@healthright.org
<http://orcid.org/0000-0002-5215-5480>

Лях Тетяна Леонідівна

кандидат педагогічних наук, доцент
завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Інститут людини, Київський університет імені Бориса Грінченка
м.Київ, Україна
t.liakh@kubg.edu.ua
<http://orcid.org/0000-0002-8807-0497>

Клішевич Наталія Анатоліївна

кандидат педагогічних наук, доцент
директор Інституту людини
Київський університет імені Бориса Грінченка, м.Київ, Україна
n.klishevych@kubg.edu.ua
<http://orcid.org/0000-0002-5611-6454>

АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНИХ ПРАКТИК ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19

Анотація. Актуальність проблеми спричинена зростанням випадків домашнього насильства в період карантинних обмежень під час пандемії COVID-19, введених урядами різних країн світу. Серед них: закриття (lockdown), обмеження контактів та пересування. Вони спрямовані на сповільнення поширення COVID-19. Фінансова незахищеність, підвищений стрес через зміну типової щоденної поведінки та соціальну ізоляцію, можливість зловмисників контролювати своїх жертв у повсякденному житті протягом тривалого часу призводять до посилення агресії та збільшення випадків домашнього насильства. Міжнародне співтовариство визнає домашнє насильство одним із найпоширеніших порушень прав і свобод людини – жінок, чоловіків, літніх людей, дітей. Майже всюди в світі органи державної влади та різноманітні неурядові організації займаються вирішенням цієї проблеми, виявляючи її латентність і складність, а також – недосконалість законодавства, покликаною запобігати таким порушенням. Метою статті є аналіз світового досвіду протидії домашньому насильству в умовах пандемії, адже вивчення такого досвіду може стати в нагоді українському суспільству при розробці власних програм протидії домашньому насильству в умовах пандемії COVID-19. З огляду на конкретизацію завдань у дослідженні використано теоретичний аналіз наукової літератури та іноземних інтернет-джерел, що дав змогу з'ясувати особливості протидії домашньому насильству у різних країнах світу під час пандемії COVID-19. Проведений авторами статті аналіз практик протидії домашньому насильству в Канаді, Швеції, Чеській Республіці Молдови та Білорусі дозволив визначити ключові заходи, здійснені урядами та провідними організаціями цих країн. Виокремлені практики стимулюють до критичної оцінки, більш глибокого вивчення та розгляду можливості впровадження найкращих з них в Україні.

Ключові слова: насильство; домашнє насильство; протидія домашньому насильству; права людини; COVID-19.

Вступ. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я [1] ще до початку пандемії, спричиненою вірусом COVID-19, кожна третя жінка у світі піддавалася сексуальному та фізичному насильству, зокрема, з боку свого партнера, хоча би, один раз у житті. 18% жінок віком від 19-49 років піддавалася сексуальному та фізичному насильству з боку партнерів за останні 12 місяців. Теперішня ситуація із коронавірусом значно поглибила цю проблему. Наприклад, у Франції кількість звернень на «гарячу лінію» щодо насильства збільшилося на 30% [2] з початку прийняття дій щодо «соціального дистанціювання», з 17 березня 2020 року. Схожа статистика й на Кіпрі – 30%, у Сінгапурі – 33%.

Прогнози свідчать, що додаткові три місяці самоізоляції збільшують кількість жертв насильства на 20% по всьому світу, або до 15 мільйонів випадків, а також до 31 мільйон випадків насильства при подовженні самоізоляції до 6 місяців, 45 мільйонів – при 9 місяцях і 61 мільйон, якщо період ізоляції в умовах пандемії становитиме один рік [3]. Ці прогнози є загальносвітовими (193 країни-члени Організації

Об'єднаних Націй) і пояснюють високий рівень недооцінки проявів насильства за ознакою статі.

Ресурси для підтримки, консультування та допомоги після зґвалтування під час пандемії також обмежені. Ситуація погіршується тим, що за статистикою менше 40% жінок у світі, що потерпають від насильства, звертаються по допомогу до спеціальних служб та менше 10% з тих, що звертаються за такою допомогою, комунікують такі випадки з поліцією. Крім того, в умовах карантинних обмежень жінкам важче зробити певні кроки для оприлюднення акту насильства [4].

Для відстеження заходів урядів країн світу щодо подолання кризи COVID-19 та протидії її наслідків, зокрема, щодо економічного, соціального забезпечення жінок та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, Програмою з розвитку ООН був створений інструмент – COVID-19 Global Gender Response Tracker [5].

Дані, аналіз та статистика з COVID-19 Global Gender Response Tracker свідчать про те, що в кожній 5 з 206 проаналізованих країн, або в 42 країнах

світу, відсутні гендерно-чутливі заходи реагування на пандемію. І лише 25 країн запровадили заходи, спрямовані на боротьбу з насильством щодо жінок та дівчат, підтримку безоплатного догляду та зміцнення економічної безпеки жінок [6]. Насамперед, це служби довіри, притулки або юридична підтримка для протидії сплеску насильства, грошові перекази, безпосередньо спрямовані на економічну підтримку жінок, або послуги по догляді за дітьми та оплачувані лікарняні.

У 135 країнах з усіх проаналізованих визначено 704 заходи щодо запобігання та/або реагування на насильство щодо жінок та дівчат. З них, 63% зосередилися на зміцненні основних послуг, таких, як притулки, служби довіри та інші механізми підтримки. Проте, лише 48 країн із 206 проаналізованих, розглядали послуги, спрямовані на боротьбу з насильством щодо жінок та дівчат, як невід'ємну частину своїх національних та місцевих планів реагування на COVID-19, водночас, дуже мало адекватно фінансували ці заходи. Зокрема, зазначається і досвід України. Мова йде, насамперед, про кампанію, започатковану МВС України *##ДійПротиНасильства*, урядову гарячу лінію «15-47» та низки тематичних тренінгів для співробітників Національної поліції України [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему домашнього насильства та насильства за ознакою статі розкривали у своїх роботах багато вчених та експертів, а саме: Н. Ахтирська, В. Бондаровська, А. Блага, Г. Христова, О. Ковальова, Н. Федорович, Г. Скіпальська, О. Кочеміровська, А. Лабунь, Т. Кульбачка, Т. Журавель, К. Левченко, О. Мартиненко, Т. Цюман, І. Дроздова, Л. Мельник, Н. Цветкова, І. Семенко, К. Пуха, К. Новохатня та ін.

Соціологічні дослідження домашнього насильства проводились такими вітчизняними вченими та експертами, як: Т. Марценюк, М. Коновалова, Т. Матусевич, Т. Приходько, Т. Садикова, О. Веселовська, А. Ляднева-Ірлік, Л. Кобилянська, С. Павлиш.

Насильство щодо дітей та питання профілактики насильства досліджувалась такими вченими, як: Ю. Аносова, В. Байдик, І. Бандурка, О. Возіянова, О. Кочеміровська, Т. Кульбачка, М. Легенька, Т. Лях, М. Матвійчук, Л. Мельник, О. Нагула, Ж. Петрочко, В. Поуль, К. Пуха, Т. Спіріна, К. Черепаха, О. Швед, Т. Цюман та ін.

Питання сексуального насильства щодо дітей, комерційної сексуальної експлуатації дітей і молоді у 6 країнах Центральної і Східної Європи: Болгарії, Латвії, Литві, Молдові, Польщі та Україні представлені такими міжнародними експертами, як: Д. Журковська, Д. Сімботяну, Р. Кореччі-Мокану, А. Сочірка, О. Шевченко, В. Адэскаліца, Т. Катана, К. Філат, Д. Кебернеак та інші.

Над вивченням питань правових основ попередження насильства, поняття заходів із попередження домашнього насильства працювали А. Блага, Г. Христова, О. Ковальова, І. Дроздова, І. Басиста, В. Брижик, Д. Заброда, А. Лабунь та інші.

Питання домашнього насильства під час пандемії COVID-19, ризики зростання, захист прав постраждалих під час пандемії та рекомендації надавали такі ООН структури як: Фонд народонаселення ООН в Україні, Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ), ООН ЖІНКИ (UN Women Ukraine) та вітчизняні – Асоціація жінок-юристок України «ЮрФем», МБФ «Українська фундація громадського здоров'я», дослідники О. Кисильова, Г. Скіпальська.

Мета статті – узагальнити досвід протидії домашньому насильству в Канаді, Швеції, Чеській Республіці, Молдові та Білорусі під час пандемії

COVID-19. **Методи дослідження:** З огляду на конкретизацію завдань у дослідженні використано теоретичний аналіз наукової літератури та інтернет-джерел, що дав змогу з'ясувати особливості протидії домашньому насильству у різних країнах світу під час пандемії COVID-19.

Виклад основного матеріалу. Згідно Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» *домашнє насильство* – це діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [7].

Розглянемо досвід різних країн світу щодо протидії домашньому насильству в період пандемії COVID-19.

Канада. Пандемія COVID-19 створила безпрецедентні виклики для тих, хто зазнає гендерного насильства, та організацій різних форм власності, які надають їм підтримку та послуги [8]. Для підтримки найбільш вразливих груп чоловіків та жінок, Уряд Канади оголосив про надзвичайне фінансування таких організацій – з травня 2020 року було надано майже 150 млн доларів на додаткове фінансування [9]. Серед інших заходів протидії та запобігання домашньому насильству в умовах пандемії можна визначити: продовження роботи судів по справах щодо домашнього насильства онлайн, надання захисту та правової допомоги онлайн [10]; безперервне функціонування притулків у більшості провінцій і територій Канади упродовж усіх карантинних обмежень в умовах пандемії; місцева влада провінції Юкон надала безкоштовні мобільні телефони, оснащені інтернетом та проплаченими послугами зв'язку на 4 місяці жінкам, які в зоні ризику від домашнього насильства з метою безперервного доступу до підтримки та допомоги [11]; місцева влада провінції Онтаріо затвердила наказ, який дозволив добровільно передислокувати доступних працівників шкільної освіти в загальні установи догляду під час пандемії COVID-19, включаючи притулки для жінок [12]; жінки, трансгендери та небінарні особи, які зазнають насильства, були звільнені від необхідності додержуватися заходів соціального дистанціювання [10]. В Канаді під такими заходами розуміють заходи, що застосовуються для мінімізації тісного контакту з іншими людьми в громадській, і включають: карантин та самоізоляцію на індивідуальному рівні, уникнення скупчення людей, скасування масових зборів тощо [13].

Швеція. Швеція регулярно посідає провідні позиції в міжнародних рейтингах гендерної рівності за багатьма показниками, а також має прогресивні норми та позиції в цій сфері. Що стосується ситуації, пов'язаної із пандемією COVID-19, то Швеція й досі не запровадила карантинний lockdown із відповідними обмеженнями. Серед заходів, спрямованих на протидію домашньому насильству можна виокремити наступні: з метою запобігання насильству чоловіків над жінками, до спалаху COVID-19 було розпочато пілотний проект, що складається з національної телефонної лінії довіри для чоловіків, які ризикують скривдити членів сім'ї. Ця телефонна лінія пілотного проекту продовжила години роботи під час спалаху COVID-19 [14]; уряд доручив шведському агентству

з питань гендерної рівності визначити та розробити ефективні методи комунікації з жертвами насильства. Розроблені методи мусять бути адаптовані до діяльності муніципалітетів. Було надано понад 1,8 мільйона шведських крон (приблизно 700 000 євро) на 2020 рік для виконання завдання; уряд коштом додатково-го фінансування зміцнив громадянське суспільство в їх роботі по боротьбі з насильством щодо жінок, дітей та ЛГБТ-осіб із боку насильницьких партнерів або батьків (100 мільйонів шведських крон (приблизно 9 мільйонів євро) було розподілено серед організацій громадянського суспільства) [15]; національна телефонна лінія допомоги для жінок, яким загрожує насильство, зазвичай працює щодня цілодобово. Так залишилось і під час спалаху COVID-19.

Чеська Республіка. Чеська Республіка, як і більшість європейській країн, була швидко охоплена пандемією, саме тому її карантинні заходи були запроваджені одразу. Питання домашнього насильства для цієї країни є знайомим та актуальним. Адже за даними Євростату, Чеська Республіка має один із найвищих у Європі показників жінок і дівчат, убитих партнером, колишнім партнером або членом сім'ї [16]. З метою запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі в умовах пандемії COVID-19 в Чеській Республіці забезпечено впровадження таких заходів: мережа центрів (26 центрів) для постраждалих від домашнього насильства із широким спектром послуг – від юридичних консультацій та адвокатської діяльності до житла та працевлаштування; 3 спеціалізовані притулки для жінок, які стали жертвами домашнього насильства; інформаційні кампанії, які через розповсюдження матеріалів урядовими соціальними медіа та іншими зручними каналами зв'язку сповіщають постраждалих про наявні служби підтримки; персонал доставки чеської пошти навчений розпізнаванню ознак домашнього насильства, спілкуванню з постраждалими та пропонуванню допомоги, як такий, що в умовах карантину має найбільшу кількість контактів із населенням країни [17]; забезпечено онлайн консультування для жінок, які пережили домашнє насильство, як альтернативу особистим зустрічам; Комітетом із питань запобігання домашньому насильству та гендерному насильству видано набір рекомендацій різним центральним органам виконавчої влади щодо обов'язкового регулярного контактування з жертвами домашнього насильства в сім'ях, де діти перебувають в зоні ризику, зберігання конфіденційності адресу притулку, інформування широкої громадськості про організації, які пропонують допомогу постраждалим, та забезпечення оперативної допомоги тим, хто вирішив просити притулку або соціального житла [18]; забезпечено цілодобове функціонування «гарячої лінії» для постраждалих від домашнього насильства в умовах карантину; Уряд Чехії разом із неурядовими організаціями забезпечив функціонування мобільного додатку – «Яскраве небо», який може допомогти постраждалим від домашнього насильства оцінити своє становище, запропонувати поради, зберегти докази про випадки насильства та зв'язати постраждалих із відповідними організаціями або поліцією [19].

Польща. У Польщі боротьба із домашнім насильством та насильством за ознакою статі під час пандемії відбувалася на тлі широких протестів по всій території країни щодо заборони абортів, а також на тлі рішення Уряду країни щодо виходу зі Стамбульської конвенції – Конвенції Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству. Ініціатори виходу зі вище згаданої Конвенції зазначають, що вона містить елементи, що суперечать

традиційному устрою Польщі [20]. Серед заходів, прийнятих Урядом Польщі щодо боротьби з проявами домашнього насильства, можна виокремити такі: налагоджена робота численних місцевих та національних служб довіри для тих, хто пережив насильство. Одна з таких ліній довіри є безкоштовною та цілодобовою, де в певні дні консультації можна отримати англійською та російською мовами; за ініціативою Міністерства у справах сім'ї, праці та соціальної політики посилено контроль над реагуванням на всі ситуації насильства в сім'ї, збільшено частоту різних форм контактів із сім'ями, на які нещодавно поширювалися заходи допомоги. Крім того, сім'ї щодо яких розпочато процедуру «Блакитна карта» – зокрема, унаслідок насильства над дітьми, – надано додаткову охорону та контроль [21]; поширено Інструкцію про спосіб організації роботи підрозділів, що надають притулок, таких як: спеціалізовані центри підтримки жертв насильства в сім'ї, центри кризисного втручання, будинки для матерів із неповнолітніми дітьми та вагітних жінок, центри кризисного втручання, центри підтримки, що надають цілодобову допомогу, у зв'язку з поширенням вірусу COVID-19; забезпечено роботу мережі притулків для тих, хто пережив насильство в сім'ї, наприклад: спеціалізовані центри підтримки жертв насильства в сім'ї, центри кризового втручання, будинки для матерів із неповнолітніми дітьми та вагітних жінок; розповсюджено інформацію про безкоштовний додаток Twoj Parasol («Твоя парасолька») для тих, хто пережив насильство в сім'ї. Додаток дозволяє звертатися по допомогу, швидко набирати екстрений номер телефону, отримувати юридичну консультацію [22]; місцевій владі (воєводствам) було доручено створення баз даних із надання допомоги особам, які зазнають насильства в сім'ї, на місцевому рівні: бази даних про поточну діяльність установ, що надають притулок жертвам насильства в сім'ї в даному воєводстві, зокрема, інформація про те, чи розробили ці заклади внутрішні процедури для забезпечення безпеки, пов'язаної з розповсюдженням вірусу COVID-19; бази даних щодо спеціалізованих консультацій (насамперед, психологічних та юридичних), що пропонуються жертвам насильства, зокрема, за допомогою віддалених засобів зв'язку, тобто за допомогою телефону або електронної пошти.

Молдова. Молдова найближчий та найменший сусід України, проте, й там, за даними місцевої статистики, кількість випадків домашнього насильства в умовах пандемії упродовж перших місяців карантинних заходів збільшилась на 30%. Громадські організації наголошують на труднощах з отриманням допомоги, порад та підтримки, насамперед, у сільській місцевості, де в умовах карантину було важко знайти поліцейського або прімара (місцевого голову) [23]. Крім того, Молдова досі не ратифікувала Стамбульську конвенцію, що залишає місцеве законодавство щодо домашнього насильства та насильства за ознакою статі поза межами міжнародних стандартів [24]. Урядом Молдови були проведені лише 2 заходи із запобігання домашнього насильства та насильства за ознакою статі: розповсюджені комунікаційні матеріали щодо послуг із відповідними контактами, що надаються жертвам домашнього насильства; проводиться оцінка насильства проти жінок шляхом збирання даних та інформації про потреби жертв під час та після закінчення надзвичайного стану, а також оцінку реакції системи на випадки гендерного насильства під час пандемії COVID-19 [25].

Білорусь. Білорусь запровадила декілька заходів допомоги в умовах пандемії, проте вони здебільшого зосереджені на соціальній та економічній допомо-

зі. Це, насамперед, пов'язано з тим, що карантин не був запроваджений у країні. Продовжує працювати загальнонаціональна «гаряча лінія» для осіб, що страждали від домашнього насильства, яка спрямована на надання екстреної психологічної, соціальної, правової допомоги таким особам. Місцеві правоохоронні органи звітують про те, що збільшення злочинів у сфері сімейно-побутових відносин у міністерстві не зафіксовано, хоча активісти відзначають зменшення звернень жінок до правоохоронних органів власне через масові політичні протести та насильство з боку правоохоронних органів, що вплинуло на довіру до страждалих. Соціальні центри та притулки для жінок продовжують роботу у звичайному режимі [26].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Режим соціальних дистанціювання та ізоляції, введений у багатьох країнах світу для уповільнення поширення пандемії COVID-19, та спри-

чинені ним стреси й емоційне вигорання, повний перехід в онлайн, втрата бізнесу, фінансова криза, часті конфлікти – посилили масштаби домашнього насильства. Проведений авторами статті аналіз практик протидії домашньому насильству в Канаді, Швеції, Чеській Республіці Молдові та Білорусі дозволив визначити ключові заходи, здійснені урядами та провідними організаціями цих країн. Виокремлені практики стимулюють до критичної оцінки, більш глибокого вивчення та розгляду можливості впровадження найкращих з них в Україні. Подальшого вивчення потребує аналіз дієвих практик протидії домашньому насильству в Україні на різних рівнях: від національного – до місцевого. Також існує потреба у перегляді функцій членів міждисциплінарних команд та окресленні ролі міжвідомчої взаємодії у веденні окремих випадків, пов'язаних із домашнім насильством.

Список використаної літератури

1. Devastatingly pervasive: 1 in 3 women globally experience violence. *WHO*. URL: <https://www.who.int/news/item/09-03-2021-devastatingly-pervasive-1-in-3-women-globally-experience-violence> (дата звернення: 08.04.2021).
2. Domestic violence cases jump 30% during lockdown in France. *Euronews*. URL: <https://www.euronews.com/2020/03/28/domestic-violence-cases-jump-30-during-lockdown-in-france> (дата звернення: 08.04.2021).
3. Global Humanitarian Response Plan: COVID-19 (April – December 2020) GHRP July Update [EN/AR] – World. *ReliefWeb*. URL: <https://reliefweb.int/report/world/global-humanitarian-response-plan-covid-19-april-december-2020-ghrp-july-update-enar> (дата звернення: 08.04.2021).
4. Violence against women and girls: the shadow pandemic. *UN Women*. URL: <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2020/4/statement-ed-phumzile-violence-against-women-during-pandemic> (дата звернення: 08.04.2021).
5. COVID-19 Global Gender Response Tracker. *UNDP Covid-19 Data Futures Platform*. URL: <https://data.undp.org/gendertracker> (дата звернення: 08.04.2021).
6. Most countries failing to protect women from COVID-19 economic and social fallout. *UN News*. URL: <https://news.un.org/en/story/2020/09/1073982> (дата звернення: 08.04.2021).
7. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 15.10.2020)
8. Supporting women and children experiencing violence during COVID-19 - Women and Gender Equality Canada. *Page d'accueil de Condition féminine Canada*. URL: <https://cfc-swc.gc.ca/fun-fin/shelters-refuges-en.html#organizations> (дата звернення: 08.04.2021).
9. Supporting women and children experiencing violence during COVID-19 - Women and Gender Equality Canada. *Page d'accueil de Condition féminine Canada*. URL: <https://cfc-swc.gc.ca/fun-fin/shelters-refuges-en.html> (дата звернення: 08.04.2021).
10. Canada. *Submission to the un special rapporteur on violence against women on Covid-19 and the increase of domestic violence against women*. London: Amnesty International, 2020. 16 p.
11. Government of Yukon provides phones to vulnerable women during COVID-19 pandemic. *Government of Yukon*. URL: <https://yukon.ca/en/news/government-yukon-provides-phones-vulnerable-women-during-covid-19-pandemic> (дата звернення: 08.04.2021).
12. Ontario Newsroom. Salle de presse de l'Ontario. URL: <https://news.ontario.ca/en/release/56901/ontario-enables-school-board-employees-to-be-voluntarily-redeployed-to-congregate-care-settings> (дата звернення: 08.04.2021).
13. Walter C. Here's how «social distancing» is defined by the Government of Canada | News. *Daily Hive Vancouver: Latest Stories in Vancity*. URL: <https://dailyhive.com/vancouver/social-distancing-definition-government-canada-coronavirus> (дата звернення: 08.04.2021).
14. Promoting and protecting women's rights at national level. *Gender Equality*. URL: <https://www.coe.int/en/web/genderequality/promoting-and-protecting-women-s-rights#%7B%2263001324%3D%39%7D> (дата звернення: 08.04.2021).
15. UN General Assembly 75th session (2020). How we work: Intergovernmental support: Major resolutions: General Assembly. *UN Women*. URL: <https://www.unwomen.org/en/how-we-work/intergovernmental-support/general-assembly/ga75-2020> (дата звернення: 08.04.2021).
16. Combating Violence Against Women in the Czech Republic: Beyond the Coronavirus. *Brno Daily*. URL: <https://brnodaily.com/2020/05/31/brno-daily-recommends/combating-violence-against-women-in-the-czech-republic-beyond-the-coronavirus/> (дата звернення: 08.04.2021).
17. Zeny v problémech v čase koronaviru. *ROSA Centrum*. URL: <https://www.rosacentrum.cz/zeny-v-problemech-v-case-koronaviru> (дата звернення: 08.04.2021).
18. *Průvodce*. URL: https://www.mpsv.cz/documents/20142/1443715/Doproceni_Vyboru_pro_prevenci_domaciho_nasili_a_nasili_na_zenach.pdf/808ceffd-e446-c4dd-f96c-807ae18c831e (дата звернення: 08.04.2021).
19. Domáci násilí. URL: <https://www.domacinasili.cz> (дата звернення: 08.04.2021).
20. Schaart E. Poland to withdraw from treaty on violence against women. *POLITICO*. URL: <https://www.politico.eu/article/poland-to-withdraw-from-istanbul-convention-treaty-on-violence-against-women/> (дата звернення: 08.04.2021).
21. Promoting and protecting women's rights at national level. *Gender Equality*. URL: <https://www.coe.int/en/web/genderequality/promoting-and-protecting-women-s-rights#%7B%2263001324%3D%31%7D> (дата звернення: 08.04.2021).
22. Mobile application for people experiencing domestic violence. *Your Umbrella*. URL: https://twojparasol.com/?page_id=145&lang=en (дата звернення: 08.04.2021).
23. Новый повод: на фоне пандемии в молдавских семьях растет насилие. *Sputnik Молдова*. URL: <https://ru.sputnik.md/society/20200705/30777845/bet-znachit-ne-lyubit-na-fone-pandemii-v-moldavskikh-semyakh-rastet-nasilie.html> (дата звернення: 08.04.2021).
24. The Republic of Moldova should ratify the Istanbul Convention, improve its response to hate speech and advance access to quality healthcare, affordable housing and social inclusion for all. *Council of Europe*. URL: https://search.coe.int/directorate_of_communications/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016809ec9ef (дата звернення: 08.04.2021).
25. COVID-19: Moldova has two measures in place to protect women against violence and should tackle more social and economic impacts, UNDP-UN Women tracker shows. *United Nations Moldova*. URL: <https://moldova.un.org/en/93109-covid-19-moldova-has-two-measures-place-protect-women-against-violence-and-should-tackle-more> (дата звернення: 08.04.2021).
26. Песенко А. Пандемия и домашнее насилие. что происходит в Беларуси? URL: <https://www.genderperspectives.by/novosti/637-pandemiya-i-domashnee-nasilie-cto-proiskhodit-v-belarusi> (дата звернення: 08.04.2021).

References

1. *Devastatingly pervasive: 1 in 3 women globally experience violence*. WHO | World Health Organization. <https://www.who.int/news/item/09-03-2021-devastatingly-pervasive-1-in-3-women-globally-experience-violence>
2. *Domestic violence cases jump 30% during lockdown in France*. Euronews. <https://www.euronews.com/2020/03/28/domestic-violence-cases-jump-30-during-lockdown-in-france>
3. *Global Humanitarian Response Plan: COVID-19 (April – December 2020) GHRP July Update [EN/AR] – World ReliefWeb*. <https://reliefweb.int/report/world/global-humanitarian-response-plan-covid-19-april-december-2020-ghrp-july-update-enar>
4. *Violence against women and girls: the shadow pandemic*. UN Women. <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2020/4/statement-ed-phumzile-violence-against-women-during-pandemic>
5. *COVID-19 Global Gender Response Tracker*. UNDP Covid-19 Data Futures Platform. <https://data.undp.org/gendertracker/>
6. *Most countries failing to protect women from COVID-19 economic and social fallout*. UN News. <https://news.un.org/en/story/2020/09/1073982>
7. Pro zapobihannya ta protydyu domashn'omu nasyl'stvu: Zakon Ukrayiny [Law of Ukraine on prevention and combatting the domestic violence] vid 07.12.2017 p. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> [in Ukrainian]
8. *Supporting women and children experiencing violence during COVID-19 - Women and Gender Equality Canada*. Page d'accueil de Condition féminine Canada | Status of Women Canada Web Welcome Page. <https://cfc-swc.gc.ca/fun-fin/shelters-refuges-en.html#organizations>
9. *Supporting women and children experiencing violence during COVID-19 - Women and Gender Equality Canada*. <https://cfc-swc.gc.ca/fun-fin/shelters-refuges-en.html>
10. *Canada. Submission to the un special rapporteur on violence against women on covid-19 and the increase of domestic violence against women*. (2020). Amnesty International. <https://www.amnesty.org/download/Documents/AMR2026062020ENGLISH.pdf>
11. *Government of Yukon provides phones to vulnerable women during COVID-19 pandemic* | Government of Yukon. <https://yukon.ca/en/news/government-yukon-provides-phones-vulnerable-women-during-covid-19-pandemic>
12. *Ontario Newsroom | Salle de presse de l'Ontario*. <https://news.ontario.ca/en/release/56901/ontario-enables-school-board-employees-to-be-voluntarily-redeployed-to-congregate-care-settings>
13. Walter, C. (2020). *Here's how 'social distancing' is defined by the Government of Canada*. Daily Hive Vancouver: Latest Stories in Vancity. <https://dailyhive.com/vancouver/social-distancing-definition-government-canada-coronavirus>
14. *Promoting and protecting women's rights at national level*. Gender Equality. <https://www.coe.int/en/web/genderequality/promoting-and-protecting-women-s-rights#%7B%20%2263001324%22%3A%5B%5D>
15. UN General Assembly 75th session (2020) | *How we work: Intergovernmental support: Major resolutions: General Assembly*. UN Women. <https://www.unwomen.org/en/how-we-work/intergovernmental-support/general-assembly/ga75-2020>
16. *Combating Violence Against Women in the Czech Republic: Beyond the Coronavirus*. Brno Daily. <https://brnodaily.com/2020/05/31/brno-daily-recommends-combating-violence-against-women-in-the-czech-republic-beyond-the-coronavirus/>
17. *Zeny v problémech v čase koronaviru* | ROSA Centrum. ROSA Centrum. <https://www.rosacentrum.cz/zeny-v-problemech-v-case-koronaviru/> [in Czech]
18. *Průvodce*. https://www.mpsv.cz/documents/20142/1443715/Doporučení_Vyboru_pro_prevenici_domacih_nasilí_na_nasilí_na_zenach.pdf/808ceffd-c446-c4dd-f96c-807ae18c831e [in Czech]
19. *Domácí násilí* [Domestic violence]. <https://www.domacinasili.cz> [in Czech]
20. Schaart, E. (2020). *Poland to withdraw from treaty on violence against women*. POLITICO. <https://www.politico.eu/article/poland-to-withdraw-from-istanbul-convention-treaty-on-violence-against-women/>
21. *Promoting and protecting women's rights at national level*. Gender Equality. <https://www.coe.int/en/web/genderequality/promoting-and-protecting-women-s-rights#%7B%20%2263001324%22%3A%5B%5D>
22. *Mobile application for people experiencing domestic violence*. Your Umbrella. https://twojparasol.com/?page_id=145&lang=en
23. *Novyy povod: na fone pandemii v moldavskikh sem'yakh rastet nasiliye* [A new reason: against the background of the pandemic, violence is growing in Moldovan families]. Sputnik Moldova. <https://ru.sputnik.md/society/20200705/30777845/bet-znachit-ne-lyubit-na-fone-pandemii-v-moldavskikh-semyakh-rastet-nasilie.html>. [in Russian]
24. *The Republic of Moldova should ratify the Istanbul Convention, improve its response to hate speech and advance access to quality healthcare, affordable housing and social inclusion for all*. (2020). Council of Europe. https://search.coe.int/directorate_of_communications/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016809ec9ef
25. *COVID-19: Moldova has two measures in place to protect women against violence and should tackle more social and economic impacts, UNDP-UN Women tracker shows*. (2020). United Nations Moldova. <https://moldova.un.org/en/93109-covid-19-moldova-has-two-measures-place-protect-women-against-violence-and-should-tackle-more>
26. Pesenko, A. (2020). *Pandemiya i domashneye nasiliye. Chto proiskhodit v Belarusi? Gendernyye perspektivy* [Pandemic and domestic violence. What is happening in Belarus?]. <https://www.genderperspectives.by/novosti/637-pandemiya-i-domashnee-nasilie-chto-proiskhodit-v-belarusi>

Стаття надійшла до редакції 15.04.2021 p.
Стаття прийнята до друку: 20.04.2021 p.

Skipalska Halyna
Executive Director

Ukrainian Foundation for Public Health, Kyiv, Ukraine

Liakh Tetiana

PhD in Pedagogy, Associate Professor
Head of Social Pedagogy and Social Work Department, Institute of Human Sciences
Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Ukraine

Klishevych Nataliia

PhD in Pedagogy, Associative Professor
Director of the Institute of Human Sciences
Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Ukraine

ANALYSIS OF INTERNATIONAL PRACTICES OF COMBATING DOMESTIC VIOLENCE DURING THE COVID-19 PANDEMIC

Abstract. The relevance of the research topic is justified by the growing number of cases of domestic violence in the period of lockdown restrictions during the COVID-19 pandemic introduced by governments around the

world. These include: lockdown, restrictions on social contacts and mobility. They aim at slowing down the spread of COVID-19. Financial insecurity, increased stress due to changes in typical daily behavior and social isolation, possibility of perpetrators to control their victims in everyday life during long period of time have resulted in increased level of aggression and growing number of cases of domestic violence. The international community recognizes domestic violence as one of the most common violations of human rights and freedoms of women, men, the elderly persons, children. Almost everywhere in the world, governmental agencies and various civil society organizations consolidate their effort in order to address this problem, emphasizing its concealment and complexity, as well as gaps in legislation framework regulating prevention and combating such violations. This article analyzes the best international practices of addressing domestic violence during the pandemic, as study of these practices can be useful to Ukrainian society for developing its own programs to combat domestic violence in the context of the COVID-19 pandemic. Due to specific objectives of the research, a theoretical analysis of the scientific literature and foreign Internet sources was conducted to find out specific measures taken in different countries to address domestic violence during the COVID-19 pandemic. We analyzed practices of combating domestic violence in Canada, Sweden, the Czech Republic, Moldova, and Belarus and identified key actions taken by governments and leading civil society organizations in these countries. The selected practices encourage critical assessment, deeper study and consideration of implementing the best of them in Ukraine.

Key words: violence; domestic violence; combating domestic violence; human rights; COVID-19.